

Viliam Klimáček

DIVNÁ DOBA

VÝBER Z PUBLICISTIKY 2009 - 2017

DIVNÁ DOBA

Viliam Klimáček

DIVNÁ DOBA

Výber z publicistiky 2009 – 2017

slovart

Text © Viliam Klimáček 2018
Cover illustration © Jozef Gertli Danglár
Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o.,
Bratislava 2018

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy sa nesmie reprodukovať ani šíriť v nijakej forme ani nijakými prostriedkami, či už elektronickými, alebo mechanickými, vo forme fotokópií či nahrávok, respektíve prostredníctvom súčasného alebo budúceho informačného systému a podobne bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

ISBN 978-80-556-3598-9

*divná doba
divná láska
divné životy
divná ona
divný ja
a divný ty*

(pieseň divadla GUnaGU)

OBSAH

OBČAN YORICK (2009)	11
SPOMIENKY STARÉHO ČUVAČA (2009)	13
ZNAČKY (2009)	15
JAZYK (2009)	17
MÔJ ROK 1984 (2009)	19
DVA ROKY PRÁZDNIN (2009)	22
ŠTARTUJEM SPOTREBU (2009)	24
CHVÁLA OMYLOV (2009)	26
KANDIDÁTOV DEŇ (2009)	28
ŠIALENÍ CUKRÁRI A BAGRE (2009)	30
ŠVEJK A PREZIDENTSKÁ KAMPAŇ (2009)	32
NOVÁ STRIEDMOSTĚ (2009)	34
HAYDNOV ROK (2009)	36
SLOVENSKÉ SCI-FI (2009)	38
PLÁŽOVÁ DEMOKRACIA (2009)	40

ŠETRENIE (2009)	41
ŽENY A DÁŽĎ (2009)	43
URÁŽKY (2009)	44
FESTIVALY (2009)	46
MY / VY (2009)	48
ŽENY '89 (2009)	50
ROK DEVIATKY (2009)	51
ZAPLAŤ PÁNBOH, ŽE STE! (2009)	53
DÔSTOJNÍ AJ SMIEŠNI (2010)	54
KVETOREČ (2010)	56
STRUČNÝ NÁVOD AKO ZALOŽIŤ DIVADLO (2010)	57
DEŇ PO (2010)	59
ANTIKA PRE ZAČIATOČNÍKOV (2010)	60
FARMÁR HĽADÁ ŽENU (2010)	62
HNUTIE ZA SPRÁVNU HLAVU (2010)	64
ZÁHADY ZÁHRAD (2010)	66
INAKOSŤ (2010)	67
PLATÍM KARTOU (2010)	68
BEZ LENNONA (2010)	69
VLASŤ JE PRSNÍK NESCHOPNÝCH (2012)	71
VŠETCI MOJI PREZIDENTI (2013)	76

EUROMASLO (2013)	78
VOJNU NA VÁS! (2013)	80
PARÍŽ? PARÍM! (2013)	82
ŠACHISTI A FIGÚRKY (2013)	84
MÚZEUM NEVINNOSTI (2013)	86
ZA PLOTOM (2013)	88
ŠIFRUJEM (2013)	90
MILÝ JEŽIŠKO! (2013)	92
PYTÓNI SÚ NAZAD! (2010)	93
DRAHÝ ADOLF! (2014)	95
TANKY A POÉZIA (2014)	97
NEZNESITELNÁ LAHKOSŤ SLOBODY	
(2014)	99
KRAFTWERK (2014)	101
ZAPLAŤPÁNBOH (2014)	103
KONEČNE RIEŠENIE! (2014)	105
LA FIN DE LA LIBERTÉ (2015)	107
SLEČNA, ČO CHODÍ FAJČIŤ NA STRECHU	
(2015)	110
VÁŽENÝ PÁN PORUBJAK, MILÝ MARTIN!	
(2015)	112
VÝZVA ŽUPANA (2015)	114
POTOM SOM SA ZOBUDIL (2015)	116
PIKNIK V LAS VEGAS (2015)	118

FOLKOVÝ OSTROV (2016)	120
ODPUSTKY (2016)	122
MOJITO (2016)	124
ROBÍŠ TO DOBRE, FIDEL! (2016)	126
BATMAN, ŠEHEREZÁDA & ILJA MUROMEC (2016)	128
KRČOVITÝ, ALEBO VÔBEC (2016)	130
MOJSEJOVCI NA HRAD (2016)	132
MÔJ BOJ – MÔJ JOB (2016)	134
SLOVENSKÉ BANÁNY (2017)	140
DRVIVÉ MENŠINY (2017)	142
DA DA? ÁNO ÁNO! (2017)	144
BITKA O BRITÁNIU (2017)	146
FILMY, ČO HÝBU DEJINAMI (2017)	148
SPAM (2017)	150
VYHÁŇANIE KRTKOV (2017)	152
STRETNÚŤ WOODYHO ALLENA (2017)	154
JESEŇ V PARÍŽI (2017)	156
POVEDZME ŽE BORIS (2017)	158
NEŽNE (2017)	160
MING FEJKY (2017)	162
STRATIL MOSLIM PEŇAŽENKU... (2017)	164

OBČAN YORICK

Idete do Londýna ako turista. Konečne zastanete pred replikou shakespeareovského divadla Globe. Hlina, tehly, drevo. Dokonalé. Kráčate nádvorím s vyrytými menami sponzorov na dlaždiciach. Na jednej je váš obľúbený John Cleese, ktorý si priplatil za to, že na inej dlaždici skomolia meno jeho kolegu z Monty Python.

Dnu sa postavíte na najlacnejšie miesta za jednu penicu, na ktoré počas predstavení pršalo. Shakespeare bol podnikateľ a do divadla natlačil aj tisíc ľudí. Toalety žiadne, hry trojhodinové. Ale čo by ste čakali v štvrti na druhej strane Temže, kde bývali len zloději, prostitútky a herci?

Nad hlavou zadunia hromy – divadelná búrka. Delové gule sa kotúľajú žlabom – to je hrom. Výstrel z dela – blesk. Taký dokonalý, že raz zapálil slamenú strechu. Pozeráte sa s inými turistami na javisko, ktoré s rovnakou výzdobou hralo hry z antiky aj zo stredoveku, či v nemennom pozadí drámy z hlbokého lesa aj kráľovských komnát. Na javisko vtedy nesmela vstúpiť ženská noha a roly Júlie či Desdemony hrali mladí chlapci.

Pozriete aj na kryté galérie, ktoré Globe obopínajú do kruhu a kde sedávali tí s drahším vstupným. Ale najdrahšie miesta tohto divadla neboli lôže na boku.

Najviac platiace obecenstvo sedelo rovno na balkóne za chrbtami hercov, všetkým na očiach. Šľachtici, ktorí na to mali, boli viditeľní viac než herci. A o toto šlo. Ukázať moc, dokázať, že na to mám. Sprievodca hovorí, ako vtedajší zbohatlíci ignorovali Shakespearove hry, hlučne sa hádali, fajčili, pili, grgali. A herci pod ich nohami ako toľkokrát v dejinách tvorili špalier mocným chrapúňom.

Vtedy cítite, že aj vy radšej ostanete len divákom väčších drám, drám svojej krajiny. Hlavnú rolu si zahráte len v opuse nazvanom *My life*. Keď odchádzate z divadla Globe, zmierujete sa s tým, že asi nikdy nezasiahnete do dejín svojej krajiny. Vtedy vám napadne, že je to škoda.

Už pred dvadsiatimi rokmi, keď ste osobne zažívali zamatovú premenu Československa, vedeli ste, že politika je špinavosť. Sú o tom stovky skvelých hier. Ale tým, že ste sa vedome vzdali možnosti zasiahnuť do nej, vám zostala len trpká rola občana. Inými slovami – šaša, ktorého zbraňou je iba smiech. S politikmi nechcete mať nič. Nechcete vstúpiť do toho ich parlamentného močiara, i keď je to jediná cesta, ako ho zmeniť. Tak sa z politiky aspoň smejete.

Ach, úbohý Yorick!

(október 2009)

SPOMIENKY STARÉHO ČUVAČA

Dovoľte starému psovi trocha si zaspomínať. Narodil som sa v Bratislave, ešte keď sa volala Poszony. Moja matka bola roduverná čuvačka, otec maďarská vyžla. Z jeho strany mám v rodine židovského foxteriéra, z matkinej nemeckú dogu. Vďaka nim už nevyzerám ako typický čuvač. Od každého z predkov mám čosi a od ktoréhosi aj dlhovekosť, preto si všeličo pamätám. Moji príbuzní odjakživa vyhľadávali telegrafné stĺpy, ja, neviem prečo, mám slabosť na sochy.

Vždy, ak sa dalo, odskočil som si k Marke Terke. Na dunajské nábrevie. Nevie, kto to bol, ale všetci ju tak volali. Verte, nikde som si tak neoddychol ako v jej tieni. Ale jedného dňa pritiahol rozzúrený dav a môj milý tieň roztlkol na prach.

Potom sa na stĺpoch vymenili zástavy a miesto zbúrannej sochy mi postavili nový tieň. Na stĺpe stál lev a reval. Trocha som sa aj bál. No pod levom stál muž v okuliaroch a ten sa nebál. Tak som sa upokojil. Vraj je to slávny pilot. Zvykol som si aj na jeho tieň, až kým sa v meste opäť nemenili vlajky. Bol som práve v Petržalke, keď sa odtiaľ malý fúzatý človek díval na sochu s levom a reval: Die Katze muss weg sein!

Chcel som ho opraviť, že mačka je lev, ale tie vlčiaky, čo boli s ním, ma nepustili k slovu.

Jedného dňa zmizol aj pilot. Nevieť presne kedy, mal som iné starosti. Založil som si rodinu. Radi sme chodievali na veľké námestie pod Vodcu. Bol to Rus a Rusi sú obrovský národ, tvrdil jeden barzoj. Možno aj preto bol taký veľký. Ale aj Vodcu mi zobrali. Prečo nám to ľudia robia?

Každá socha tu vydrží krátko. Ako pamäť dvojnožcov. Postavia, zbúrajú, nahradia. Myslel som, že ma už nič neprekvapí, ale minule ma synovec zobral k Dunaju, ako stavajú to sklenené vajce. A tam, na novom námestí, stál môj lev s pilotom! Mal som pocit, že čas beží dozadu a ja mladnem. Čo si o tom myslí pilot, nevedno. Určite nezabúda, že sochy v Bratislave žijú veľmi krátko. Tak si to asi vychutnáva. Ktovie dokedy.

A vy prepáčte starému čuvačovi, že vás obťažoval spomienkami... Haúúú.

(jún 2009)

ZNAČKY

L+S bývala slávna značka, ako S+Š či V+W. Tí, ktorí V+W považujú za motorové vozidlo, nech toto pokojne preskočia. Čo je vôbec značka? Skratka s tradíciou.

Napr. je len blbá skratka slova „napríklad“. Ale zato taký ObKaSS! Aká šťavnatá zhustenina! Pre mladšie generácie – „Obvodné Kultúrne a Spoločenské Stredisko“. Miesto, kde nám bolo za socializmu dovolené kultúrne sa združovať. A kde značka L+S neraz vystupovala. Značka L+S vyrástla na humore V+W, paralelne s divadlom S+Š. Keď sme v roku 1985 zakladali divadlo GUnAGU, ctili sme si všetky tri značky. Dnes zostalo z L+S len prvé písmeno. Kam ho zaradiť? Skúsme chemicky, veď humor je chémia.

Značka L. Prvok zvaný Lasícium. Pomerne odolný, v kyseline nerozpustný, zásaditej povahy. Do periodickej tabuľky prvkov dľa báťušku Mendelejeva by som ho umiestnil medzi vodík (značka H, atómová hmotnosť 1) a ortuť (značka Hg, atómová hmotnosť 80). Medzi vodíkovú ľahkosť a ortutnatú jedovatosť. Pretože, chvalabohu, nerobí tzv. láskavý humor. Lasícium je vzácny chemický prvok. Ako rád by som napísal, že sa ho podarí syntetizovať raz za generáciu! Žiaľ, zjavuje sa raz za tri generácie, a to ešte neviem, či nie som nemiestny optimista.

Lasícium sa vyskytuje v troch skupenstvách. Najstaršie bolo divadelné. Zdalo sa, že kvality predstavenia *Soiré* nemožno prekonať. Ale Lasícium sa transmutovalo do polohy speváka (najmä album *Bolo nás jedenást*) a ostalo dobré, len iným spôsobom. A naostatok, keď už by nič nemuselo – veď štyridsať rokov naplňovať očakávania národa, že vtipne zaň vynadáte vrchnosti, to muselo liezť na nervy – sa Lasícium pokojne premenilo na skupenstvo moderátorsko-glosátorské, tiež dobré. Čo bude ďalej? Stačí, čo doteraz. Presne reagovať s dobou. Lebo náš žírny kút pod Tatrami, plný cifrovaných idiotov, je značne reagentným prostredím.

Všetko najlepšie k narodeninám!

(august 2009)

JAZYK

Chcem napísať pár slov o svojom pracovnom nástroji, pomyslel si spisovateľ. Je to reč. Jazyk. Môj hever, môj skrutkovač, moje kladivo. Môj vrták a štetec, môj olej a vazelína, rozohňuje sa. Moja príklepová vŕtačka, môj korčekový bager... dosť, dosť – desí sa spisovateľ prílevu metafor. Takže môj pracovný nástroj je len maličký šperhák, ktorým si môžem otvoriť dvere do inej dimenzie. Dimenzie mimo reality a času.

Dvere do priestoru fantázie, kde si vymýšľam príbehy, ktoré sa vôbec nestali, a tým paradoxne sú oveľa pravdivejšie ako tie, čo sa dejú. Alebo budú diať. Ale to všetko len vtedy, vzdychne si spisovateľ, ak budem mať šťastie a talent. To druhé sa v mojom povolání očakáva, zato to prvé, toho je ako šafranu...

Ale nemám rád, trieska do klávesnice čoraz viac naštvaný spisovateľ, keď sa mojím pracovným nástrojom, tým nehmotným kladivom, niekomu vyhrážajú. Keď ním hrozia ľuďom, ktorí ten nástroj nevedia dokonale používať, lebo sa narodili na juhu Slovenska. Keď chcú pokutovať niekoho, kto nepoužíva môj jazyk, lebo ním nevie pohotovo odpovedať.

Keď robia z môjho nástroja, ktorý nadovšetko milujem, svištiace kladivo, roztočené nad hlavami maďarskej

menšiny. Keď chcú dávať za jeho nepoužívanie pokuty iným, čím ten nástroj ešte viac ľuďom znechutia.

Nežijeme predsa pred sto rokmi, keď bolo treba o slovenčinu bojovať. Dnes nám ju Maďari neberú, prečo tá zúrivosť? Protestujem, soptí spisovateľ, aby sa jazyk, v ktorom píšem ja a stovky iných autorov, a, samozrejme, milióny ďalších ľudí, zneužíval ako hrozba. Aby sa z nástroja ľudových piesní, kníh a divadelných hier robil zdroj obáv a nenávisť, aby sa pred vzdialenými, ale predsa čoraz bližšími voľbami stával pokúšením na zlepšenie politickej pozície.

Na slovenskej aj na maďarskej strane je menšina ľudí, ktorých pracovným nástrojom je oklieštený jazyk, premenený na politický blabot. Extrémisti sú na obidvoch stranách a navzájom sa potrebujú. Ich neoslovujem a nechcem osloviť, vie svoje spisovateľ. Sú totiž nepoučiteľní. Toto píšem pre milióny normálnych ľudí, ktorí sa živia úplne ináč než ja a jazykom komunikujú, vadia sa či milujú.

Verím, píše spisovateľ predposlednú vetu, že sa nedajú pomýliť politikmi, ktorí už iste pripravujú veľké povolebné prímerie Slovákov s Maďarmi, na čo zneužijú tie isté slová môjho jazyka, ktorý zneužívajú aj v týchto dňoch.

Ludovít, zobuď sa, Robert sa zbláznil!

(september 2009)

MÔJ ROK 1984

Orwellovský rok, v ktorom sa odohráva moja hra *Komunizmus*, som prežil v krajine zvanej Československá socialistická republika. Tá krajina už nie je, ale my sme tu. Mali by sme pripomínať, aké to bolo, ale nenudiť. Takže len stručne:

V roku 1984 som bol na povinnej vojenskej službe ako tzv. čatár absolvent. Všetci vysokoškooláci po promócií museli rok slúžiť vlasti. Tí, čo neštudovali, šli na „veľký zelený čunder“ na dva roky. Dost' nás za to nemali radi. Boli sme pre nich „špagáti“. Prezývka vznikla podľa výložiek, dvoch pozlátených koľajničiek, ktoré označovali absolventa civilnej vysokej školy.

Vo vojenskom útvere vysoko nad Zvolenom som sedel v ambulancii, obklopený radarmi a strašne unudenými spolubojovníkmi. Hodnostne som bol tzv. náčelník zdravotnej služby. Červení bratia Indiáni aj červení bratia u nás vytvorili rovnaké názvoslovie pre vyššie postavených súkmeňovcov, náčelníkov. Ak sa, pravda, mladý lekár čerstvo po škole, s nástupným platom 1 700 Kčs, môže pokladať za vyššie postaveného, keďže väčšinu vojny preležal. Dodnes mnohí lekári spomínajú, že jakživ tolko nespali ako cez vojenskú službu.